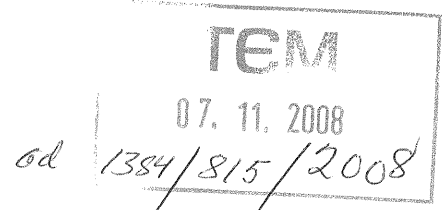

MN

6.11.2008

Dnro 083/62/2008

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 Valtioneuvosto

1384/815/2008

1385/815/2008

Lausunto Teollisuuden Voima Oyj:n uuden ydinvoimalaitosyksikön rakentamista koskevasta periaatepäätöshakemuksesta (Olkiluoto 4).

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Akavalta lausuntoa Teollisuuden Voima Oyj:n jättämästä uutta ydinvoimalaitosyksikköä koskevasta periaatepäätöshakemuksesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on myös pyytänyt Akavalta lausuntoa Posiva Oyj:n periaatehakemuksesta loppusijoituslaitoksen laajentamisesta Teollisuuden Voima Oyj:n uutta yksikköä varten.

Akava on tietoinen, että lähiaikoina jätetään mahdollisesti kaksi muuta periaatepäätöshakemusta ydinvoiman lisärakentamisesta (Fortum Oyj sekä Fennovoima Oyj). Näitä kaikkia hakemuksia tulisi valtioneuvostossa ja eduskunnassa käsitellä samanaikaisesti ja yhtenä kokonaisuutena. Siksi Akava lausuu ydinvoiman lisärakentamisesta Suomeen pelkästään periaatteellisella tasolla, koska näitä hakemuksia ei voi vielä verrata keskenään.

Muuttunut toimintaympäristö

Kun Akava lausui ydinvoiman lisärakentamisesta vuonna 2001, neuvoteltiin kansainvälisellä tasolla vielä Kioton sopimuksen täytäntöönpanosta, mikä valitettavasti jäi liian vaatimattomalle tasolle. Kansainvälinen tilanne muuttui oleellisesti myös Suomen kohdalta, kun Euroopan unioni keväällä 2008 päätti, että unionin maiden tulee yksipuolisesti vuoteen 2020 mennessä vähentää kasvihuonepäästöjään 20 prosentilla (Suomi -16%) sekä lisätä uusiutuvan energian käyttöä 20 prosentilla (Suomi: +9,5%). Euroopan ammatillinen yhteistyöjärjestö EAY sekä Akava antoivat heti tukensa komission tavoitteille.

EU:n tarkennettu ilmastopolitiikka on vauhdittanut kansainvälistä ja kansallista keskustelua päästöttömän ydinvoiman roolista tavoitteisiin pääsemiseksi. Tämä selittää myös sen, miksi vireillä on nyt jopa kolme ydinvoimalaitoshanketta samanaikaisesti.

Matti Vanhasen II hallitusohjelmassa luodaan ne raamit, joiden puitteissa Suomessa tulisi vähentää kasvihuonepäästöjä sekä kasvattaa omavaraisuutta.

*"Hallituksen tavoitteena on löytää toimivat keinot, joilla samaan aikaan turvataan energian säästö, energiatehokkuuden parantaminen, energian saatavuus, energiaomavaraisuuden kohentaminen ja päästöjen vähentäminen. (...)
Suurin kasvihuonekaasujen tuottaja Suomessa on tällä hetkellä hiili- ja öljypohjainen sähkön- ja lämmöntuotanto. Hiilivoimalat ja öljykäyttöiset kaukolämpökattilat tulee korvata vähäpäästöisillä vaihtoehdoilla, kuten biovoimaloilla ja hake- tai bioöljykattiloilla, kun ne tulevat käyttöikänsä päähän tai ympäristöperustein. (...)*

Päästöjä aiheuttavan energiakapasiteetin poistaminen ja energian arvioitu lisätarve edellyttävät merkittäviä investointeja uusiutuvaan ja päästöttömään energiaan. Uusiutuvien energialähteiden käyttöä tulee tukea eri tavoin. (...) Lisääntyvän energiantarpeen tyydyttäminen ja käytöstä poistuvien fossiilisia polttoaineita käyttävien voimaloiden korvaaminen pelkästään uusiutuvilla energialähteillä saattaa olla vaikeaa. Hallitus huolehtii siitä, että energiantuotanto Suomessa pidetään vastaisuudessaakin monipuolisena ja mahdollisimman omavaraisena. Mitään päästötöntä, vähäpäästöistä taikka päästöjen kannalta neutraalia, kestävää ja kustannusrakenteen kannalta kannattavaa tuotantomuotoa, myöskään ydinvoimaa, ei saa sulkea pois, vaan kaikkia energiamuotoja tulee arvioida yhteiskunnan kokonaisedun kannalta.”

Akava yhtyy näihin edellä mainittuihin linjauksiin sekä EU- että kansallisella tasolla.

Akavan aiemmin esittämät kannat

Akava on viime vuosina ottanut säännöllisesti kantaa meneillään oleviin muutoksiin ja haasteisiin ilmasto- ja energiapolitiikassa.

Akavan kuntatavoitteissa 2009 - 2012 vaaditaan, että kunnat siirtyvät energiatuotannossaan hiilipäästöttömiin tuotantomuotoihin:

”Kuntalaisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun turvaamisen on tapahduttava kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti. Kuntien on tehtävä oma osuutensa energia- ja ilmastomuutoskysymyksissä. Kuntien on edistettävä energian säästöä erilaisilla kouluttavilla ja ohjaavilla toimilla. Kunnat voivat edistää uuden tekniikan käyttöönottoa erityisesti hyödyntämällä uusiutuvan energian paikallista käyttöä. Kuntien palvelutuotannossa pitää käyttää nykyistä enemmän lähellä tuotettua ruokaa”.

Akavan toiminnan suuntaviivoissa 2008 – 2011 kiinnitetään huomioita Suomen energiahuoltoon ja omavaraisuuteen:

”Suomen energiahuolto on turvattava kaikissa olosuhteissa. Sen on oltava mahdollisimman riippumaton muiden maiden energiatuotannosta ja poliittisista päätöksistä. Välttämättömien perusenergiaratkaisujen rinnalla on Suomessa kehitettävä voimallisesti kotimaisten uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämistä. Käyttöön ei saa ottaa sellaisia energiantuotantotapoja, joilla on pidemmällä tähtäimellä luontoa tuhoava vaikutus. Siksi esimerkiksi eri bioenergiamuodoista on laadittava kokonaistaloudelliset ja pitkän tähtäimen energia- ja ympäristötehokkuus selvitykset”.

EU:n komission julkistettua ilmasto- ja energiapakettinsa tammikuussa 2008 Akava muistutti, että

”komission esitys on vasta ensimmäinen askel. Tavoitteena ei ole vain vähentää päästöjä 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä, vaan kasvihuonepäästöjä on vähennettävä 80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä”.

Tämä tarkoittaa käytännössä, että tänään energiatuotantoon tehdyt investointipäätökset vaikuttavat ratkaisevasti vuoden 2050 päästötasoon. Siksi ei saisi tehdä energiatuotantoon tai energian kulutukseen liittyviä investointeja, jotka eivät ratkaisevasti vie Suomea kohti vuoden 2050 päästötavoitteita.

Akava julkisti energia- ja ilmastopoliittiset linjauksensa kesäkuussa 2007. Niissä katsottiin, että

”ilmastonmuutos on vakava uhka koko maapallolle, ympäristölle ja hyvinvoinnille. Toimenpiteisiin ilmastomuutoksen torjumiseksi on ryhdyttävä todenteolla nyt, jottei

lasku päästöjen aiheuttamista ilmastovaikutuksista jää moninkertaisesti tulevien sukupolvien maksettavaksi.

EU:n energiapolitiikan lähtökohdiksi on asetettava kestävä kehitys ja ilmastopoliittisten toteuttaminen samalla turvaten kilpailukyky ja hyvinvoinnin kasvu. Energian toimitusvarmuudesta ja saatavuudesta on huolehdittava, ja riippuvuutta tuontienergiasta tulee pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti vähentää. Myös Suomen energiahuollon turvaaminen kaikissa olosuhteissa edellyttää mahdollisimman laajaa riippumattomuutta muiden maiden energiatuotannosta ja poliittisista päätöksistä. Pitkäjänteisenä tavoitteena on oltava kotimaisen energiatuotannon omavaraisuusasteen kohottaminen, huolehtien samalla siitä, ettei energian hinnasta muodostu esteitä suomalaiselle elinkeinoelinnalle. Välttämättömien perusenergiaratkaisujen rinnalla on Suomessa kehitettävä voimallisesti kotimaisten uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämistä. Samalla energiatehokkuutta on kohotettava merkittävästi. Silti on otettava huomioon, että ympäristön näkökulmasta ilmastomuutos on vain yksi merkittävä uhka. Ilmastomuutoksen nimissä ei saa ottaa käyttöön sellaisia energiantuotantotapoja, joilla on pidemmällä tähtäimellä muuten luontoa tuhoava vaikutus. Siksi on välttämätöntä, että esimerkiksi eri bioenergiamuodoista laaditaan kokonaistaloudelliset ja pitkän tähtäimen energia- ja ympäristötehokkuus selvitykset ennen niiden käytön lisäämistä”.

Energia- ja ilmastopoliittisissa linjauksissa muistutetaan myös koulutuksen ja tutkimuksen merkityksestä:

”Päästöjen rajoittamisen rinnalla ilmastomuutoksen hillintä on myös innovaatio- ja työllisyyspoliittinen haaste. Euroopan palkansaajien keskusjärjestö ETUC:in tutkimuksen mukaan ilmastomuutos vaikuttanee positiivisesti työpaikkojen määrään mutta myös niiden laatuun nostamalla niiden osaamis- ja teknologia-astetta. Globaalissa kilpailussa pärjäävät jatkossa ne maat ja talousalueet, jotka ovat ymmärtäneet panostaa ajoissa kustannustehokkaisiin energiainnovaatioihin ja niihin liittyvään osaamiseen muita enemmän.

Suomalaisen tuotekehityksen liiketoimintamahdollisuudet, etenkin uusien ja uusiutuvien energiamuotojen, päästöttömien ratkaisujen sekä korkealaatuisten energiateknologioiden, kehittämisessä ja viennissä on täysimittaisesti hyödynnettävä.

Samalla suomalaisen ympäristöteknologian ja -innovaatioiden tietotaidon pitäminen huipputasolla kaikilla koulutusasteilla edellyttää panostuksia alan koulutukseen ja ammattitaitoon. Julkista panostusta on voimallisesti kohdennettava energia- ja ilmastoinnovaatioihin, sekä alan tutkimukseen, huippuosaamisen kehittämiseen, tuotteistamiseen sekä viennin edistämiseen”.

Akavan hallitusohjelmataivoitteissa 2007 vaadittiin, että energiatuotannon omavaraisuutta on nostettava sekä että perusenergiaratkaisujen rinnalla on edistettävä uusiutuvia energiamuotoja.

”Suomen energiapolitiikan lähtökohdiksi tulee asettaa kansallisen kilpailukykyyn turvaaminen, hyvinvoinnin kasvu sekä ilmastopoliittisten toteuttaminen kestävä kehityksen periaatteita noudattaen. Kansallisen energiahuollon turvaamiseksi kotimaisen energiatuotannon omavaraisuutta on nostettava. Energian hinnasta ei kuitenkaan saa tulla esteitä suomalaiselle elinkeinoelinnalle.

Välttämättömien perusenergiaratkaisujen rinnalla on edistettävä uusiutuvien energiamuotojen ja tuotekehityksen liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämistä. EU:n ohella muidenkin toimijoiden on sitouduttava päästöjen vähentämiseen Kioton ilmastopoliittisen jatkoon valmisteltaessa”.

Akavan lausunnossa TVO:n periaatepäätöshakemuksesta vuonna 2001 todettiin, että *”Lisäydinvoiman rakentamiseen ja energiapolitiikkaan laajemminkin liittyy useita erilaisia ja erisuuntaisia lähtökohtia ja tavoitteita, joiden yhteen sovittamisesta on*

kyse. Toisaalta on kyse Suomen energiahuollon turvaamisesta ja suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kehittämisestä, mutta toisaalta asiaan liittyy vahvasti myös kysymys ympäristöstä ja sen suojelusta sekä siitä, minkälaisen perinnön me jätämme jälkipolville. Ratkaisujen vaikutus on pidempiaikainen kuin inhimillisen kulttuurin historia valittiinpa mikä energiamuoto tahansa”.

”Akava pitää tärkeänä, että kaikissa olosuhteissa voidaan Suomen energiahuolto turvata. Tuontien energian suhteellista osuutta ei haluta kohottaa nykyisestä tasosta. Myöskään energian tuotantoa ei voida perustaa yhden vaihtoehdon varaan vaan kaikkia järkeviä energiamuotoja on kehitettävä”.

Akava painotti lausunnossaan, että

”Rakennettava ydinvoimalaitosyksikkö tehdään parhaalla mahdollisella tekniikalla turvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen. Tekniikan kehittäminen ja uusimman tiedon hyödyntäminen on välttämätöntä. Ympäristökysymykset ja – arvioinnit tulee tehdä puolueettoman ympäristöala-, maaperä-, ilma- ja/tai meriasiantuntijalaitoksen toimesta.

Uuden ydinvoimalan rakentamiseen tulee liittää erittäin tiukat reunaehdot, joista edellä esitettyjen ohella ovat käytetyn polttoaineen varastoinnin suunnittelu ja toteuttaminen turvallisella tavalla sekä terveydenhuoltojärjestelmän ja väestön valmiuksien parantaminen mahdollisen ydinreaktorionnettomuuden varalle. Ydinvoiman lisärakentamisen tavoitteeksi tulee asettaa Suomen energiatuotannon turvallisuusasteen jatkuva kehittäminen”.

Akavan kanta

Ydinvoima on edelleen kiistanalainen tutkijayhteisössä sekä kansainvälisessä keskustelussa. Suhtautuminen ydinvoiman lisärakentamiseen on siten jakautunut melkein kaikissa yhteisöissä. Kansainvälinen taistelu ilmastonmuutosta vastaan on kuitenkin muuttanut keskustelua siten, että nyt on Suomelle asetettu selkeä päästötavoite sekä selkeä aikataulu.

Akava edellyttää, että Suomessa toteutetaan niitä poliittisesti asetettuja tavoitteita, joiden mukaan kasvihuonepäästöjä tulee leikata Suomessa 16 prosenttia tulevien 12 vuoden kuluessa.

Akava toteaa, että energiasectori aiheuttaa lähes 80 % kasvihuonekaasupäästöistä (Hallitusohjelma, 2007). Suurimmat mahdollisuudet vähentää kasvihuonekaasupäästöjä on siis energiasectorilla, jossa voidaan korvata kivihiileen ja muihin fossiilisiin polttoaineisiin perustuvaa tuotantoa vähäpäästöisillä tuotantomuodoilla.

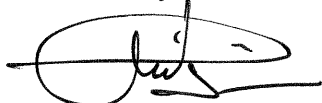
Suomen energiapolitiikassa on tähdättävä omavaraisuuden merkittävään nostoon ja sähköntuonnista pitää luopua. Samalla tulee varautua puunjalostusteollisuuden vähenemiseen Suomessa, mikä vaikeuttanee bioenergian tuotannon lisäämistä. Energiatehokkuutta on pakko parantaa kaikilla yhteiskunnan aloilla, niin teollisuudessa ja palveluissa, kuin kotitalouksissa ja liikenteessä.

Akava edellyttää, että valtion varoja ei käytetä varsinaisiin ydinvoimalaitoshankkeisiin, vaan julkisia varoja tulisi suunnata uusiutuvien energiamuotojen kehittämiseen. Valtiovallan tulee huolehtia siitä, että uusiutuvaan energiatuotantoon investoiminen tehdään taloudellisesti mielekkääksi. Ydinvoimalaitoshankkeiden takana olevat tahot pitää saada panostamaan uusiutuvien energiamuotojen kehittämiseen, jotta Suomi voisi leikata kasvihuonepäästöjään jopa 60-80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä uusiutuvien energiamuotojen turvin.

Hallituksen tulee hyödyntää ilmastonmuutoksen tuomia haasteita panostamalla tuntuvasti tutkimukseen ja kehittämiseen; uusien alojen ja työpaikkojen syntymiseen sekä uusien energiamuotojen ja ympäristötekniikan kehittämiseen.

Mahdollisten ydinvoimalaitosten rakentamisen kriteereistä sekä hankkeiden aikataulusta on kirjattava selkeät ehdot. Kun valtioneuvosto ja eduskunta päättävät kolmesta periaatehakemuksesta, tulee lähialueiden asukkaiden toiveet ja kannat ottaa huomioon.

Akava ry

Matti Viljanen
puheenjohtaja

Markku Lemmety
johtaja